

IZVJEŠTAJ O RADU INSPEKCIJSKIH SLUŽBI UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE ZA MAJ 2020. GODINE

Zbog epidemiološke situacije povodom pojave i širenja novog corona virusa, zaposleni u Upravi za bezbjednost hrane, veterinarska, fitosanitarna inspekcija i inspekcija za hranu su od druge polovine marta postupali u skladu sa naredbama, preporukama i instrukcijama Ministarstva zdravlja, Nacionalnog koordinacionog tijela, Instituta za javno zdravlje i Instrukcijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, obezbjeđujući puni kapacitet rada uz sve preporučene zaštitne mjere zaposlenih.

INSPEKCIJA ZA HRANU

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima utvrđenim zakonima kojim se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane inspektori za hranu su, tokom maja 2020.godine, u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane (životinjskog i neživotinjskog porijekla) za 2020. godinu, sprovodili inspekcijski nadzor u skladu sa utvrđenim planom i dodatnim smjernicama posebno u oblasti higijenskog rukovanja/ usluživanja hranom u periodu COVID epidemije.

Kontrolama je provjeravano da li subjekti u poslovanju hranom izvršavaju ostale propisane obaveze utvrđene zakonom o bezbjednosti hrane i podzakonskim aktima donijetim na osnovu ovog zakona kao i propisima o kvalitetu i da li subjekti tokom bilo koje faze prerade, proizvodnje i distribucije hrane sprovode sve propisane postupke kojim se obezbjeđuje da na tržište odnosno do krajnjeg potrošača dođe samo bezbjedan proizvod, propisno upakovan i označen. Kontrolisano je i porijeklo/sledljivost hrane, rokovi upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu.

U unutrašnjoj kontroli u izvještajnom periodu izvršen je nadzor u 194 objekta. Prilikom kontrola utvrđeno je da subjekti u poslovanju hranom kao i lica koja vrše prodaju hrane na pijacama u visokom procentu postupaju u skladu sa zakonom propisanim zahtjevima i datim preporukama. Utvrđeno je da se objekti i oprema održavaju u čistom i funkcionalnom stanju i da su lica koja vrše prodaju u propisanoj radnoj i zaštitnoj odjeći. Međutim, utvrđen je i određeni broj nepravilnosti koje su se najčešće odnosile na nepostojanje opreme za pranje ruku zaposlenih u neposrednoj blizini rukovanja hranom, nepravilno izloženu i označenu hranu, neodržavanje opreme u čistom i funkcionalnom stanju i sl.

Tokom ovog perioda pojačano je i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa bezbjednosti hrane za 2020. godinu, jer je u skladu sa procjenom rizika opravdano u ovom periodu izvršiti i dodatno sistematsko praćenje parametara bezbjednosti hrane stavljene u promet bez obzira da li je hrana porijeklom iz uvoza ili domaće proizvodnje. Akcenat je dat na kontrolu prisutnosti ostatak pesticide u hrani biljnog porijekla iz domaće proizvodnje – vrsta koje dospijevaju u ovom periodu: lisnato povrće, kupus, krompir, tikvice, mladi luk, jagoda, trešnje i dr. Takođe je vršen i pojačan nadzor prometa voća i povrća na pijacama, maloprodajnim objektima u cilju utvrđivanja porijekla/proizvođača i pravilnog označavanja ove vrste hrane stavljene na tržište kako bi kupci, kao i za ostalu hranu, imali potpunu informaciju o porijeklu ovih proizvoda kako bi se spriječila obmana potrošača u odnosu na informaciju o porijeklu (domaći proizvod ili proizvod iz uvoza).

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 27 upravnih mjera i radnji i to:

- 2 rješenje o zabrani rada lica;
- 5 rješenja o stavljanju van prometa i uništavanju nebezbedne hrane;
- 16 ukaza o otklanjanju nedostataka manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kratko vrijeme

- 1 rješenja o zabrani rada objekata.
- 3 novčane kazne (1210 €).

U izvještajnom periodu izvršeno je i 7 kontrola izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Kontrola pri uvozu hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U maju 2020. godine izvršen je pregled 1006 uvezenih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i 314 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregledom je utvrđivana validnost i ispravnost prateće propisane dokumentacije (dokumentacijski pregled), izvršen je pregled sadržaja pošiljki, oznaka, pakovanja, količina, uključujući i provjeru temperaturnih lista tokom prevoza hrane (identifikacioni pregled), zatim fizički pregled tj. provjera hrane organoleptičkim pregledom i uzimanjem uzoraka za laboratorijsko ispitivanje radi provjere ispunjenost propisanih zahtjeva bezbjednosti i kvaliteta.

Tokom maja, granični veterinarski, fitosanitarni i inspektori za hranu su vršili stalni nadzor na graničnim prelazima, u vremenu dužem od uobičajenog radnog vremena, kako bi se prvenstveno obezbijedio brzi protok pošiljki hrane u cilju s nabdjevenosti tržišta. Sprovedena je provjera svake pošiljke organoleptičkim pregledom i primjenom metoda brzih fizičkih kontrola i laboratorijskih ispitivanja, u skladu sa procjenom rizika.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti, rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 156 uzoraka, a za pošiljke predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeta su 22 uzorka.

Laboratorijski je ispitano 15,51% pošiljki hrane i 7% pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđenog stepena usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti inspektori za hranu su donijeli 1320 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki hrane i materijala koji dolaze u kontakt s hranom.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pregledu inspekcije za hranu

Tokom maja, od ukupnog broja pregledanih pošiljki iz uvoza, hrane neživotinjskog porijekla u nadležnosti inspekcije za hranu nije bilo neusaglašenih pošiljki.

Postupanje po inicijativama

U maju, Inspekciji za hranu podnijeto je 14 inicijativa/prijava koje su se odnosile na: proizvode isteklog roka upotrebe, izmijenjenu boju i miris određene hrane. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresu, telefon).

VETERINARSKA INSPEKCIJA

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 780 pregleda (unutrašnja i kontrola spoljnotrgovinskog prometa).

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su tokom maja vršili inspekcijski nadzor nad radom veterinarskih ambulanti, kontrolu zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kontrolu prometa životinja, i kontrolu nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja.

Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 117 pregleda. Kontrole su sprovedene u oblasti zaštite dobrobiti životinja (12), rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova (2), kontrole u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza kao i postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera (4), kontrola uslova u karantinskim objektima, identifikacije i registracije životinja, 10 kontrolnih pregleda nakon naloženih mjera i radnji, 8 kontrola rada na stočnim pijacama (prometa životinja), 5 kontrola po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih i kontrole sprovođenja mjera iz programa mjera zdravstvene zaštite životinja, kao i kontrole kod držaoca životinja.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- izdato 10 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- 2 rješenja o otklanjanju nepravilnosti u objektima za prodaju kućnih ljubimaca i hrane za kućne ljubimce;
- 2 rješenja o suzbijanju i iskorenjivanju zaraznih bolesti životinja (u slučaju sumnje);
- 4 ukaza držaocima životinja za otklanjanje nepravilnosti;
- izdato 11 prekršajnih naloga za pravno lice i odgovorna lica u pravnom licu.

Tokom maja, veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua.

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u maju 2020. godine vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijskim mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo i željeznička stanica Bijelo Polje, Kula i Dračenovac.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 663 pošiljki koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 451 pošiljki živih životinja, hrane životinjskog porijekla i proizvoda životinjskog porijekla.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet.

Izdato je 449 rješenje o stavljanju u slobodan promet.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- pregled dokumentacije tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- fizički pregled tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperature, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminaneti, rezidue pesticida, radioaktivnost, kvalitet), uzeto je 79 uzoraka. Laboratorijski je ispitano 17,5% pošiljki iz uvoza.

Takođe je vršena i provjere zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza koja podliježe pregledu veterinarske inspekcije

Dvije pošiljke hrane životinjskog porijekla (zamrznuto pileće meso) u ukupnoj količini od 47.004,00 kg su vraćene ino isporučiocu, zbog neispunjavanja mikrobioloških kriterijuma za bezbjednost hrane (salmonela).

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspeksijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 183 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (183 rješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom maja izvršen je pregled i izdato je ukupno 29 sertifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U maju je veterinarskoj inspekciji podnešeno 5 inicijativa/prijava koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinja. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

FITOSANITARNA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Fitosanitarni inspektori su u maju vršili inspeksijski nadzor u oblasti zdravstvene zaštite bilja, nadzor u objektima za proizvodnju sjemenskog i sadnog materijala, objektima za promet i skladištenje sjemenskog i sadnog materijala (na veliko i malo), objektima za promet sredstava za ishranu i zaštitu bilja (na veliko i malo) i objektima za primarnu proizvodnju hrane biljnog porijekla.

Cilj kontrola je provjera stepena ispunjenosti propisanih zahtjeva u skladu sa propisima iz oblasti zdravstvene zaštite bilja, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, bezbjednosti hrane i drugih zakona iz nadležnosti ove inspekcije. U izvještajnom periodu nastavljene su kontrole u oblasti bezbjednosti hrane odnosno rezidua pesticida i drugih kontaminanata u hrani. Vršena je kontrola zdravstvenog stanja bilja i praćenje štetnih organizama bilja, a naročito u skladištima sjemenskog i merkantilnog krompira u cilju utvrđivanja mogućeg prisustva štetnih organizama. Kontrolisano je: podnošenje prijave za proizvodnju u postupku sertifikacije sjemenskog i sadnog materijala, propisanih uslova za rasadnike, objekata za promet pesticida i đubriva u pogledu ispunjenosti propisanih uslova, registrovanih sredstava za zaštitu i ishranu bilja na fizičko-hemijske osobine, kvalitet sjemenskog materijala u prometu i uslova u objektima za njihovo skladištenje i čuvanje. U skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2020. godinu ("Sl. list CG", br. 9/2020) u okviru programa: 1.1.19 Posebni nadzor Pepino mosaic virus, 1.1.20 Posebni nadzor Tomato brown rugose fruit virus, 1.1.1 Posebni nadzor *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* (krompirove cistolike nematode), 1.1.13 Posebni nadzor Citrus tristeza virus, 2.5 Program post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja i u skladu sa Službenim kontrolama fitosanitarni inspektori uzeli su: 20 uzorka rasada paradajza i paprike, 126 uzoraka zemljišta, 1 uzorak sredstva za zaštitu bilja, 3 uzorka sadnog materijala citrusa i 1 uzorak sjemena salate.

U izvještajnom periodu u unutrašnjoj kontroli izvršeno je ukupno 78 inspekcijskih pregleda.

Broj inspekcijskih pregleda na osnovu:

- zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja - 57 pregleda;
- zakona o sadnom materijalu - 6 pregleda;
- zakona o sjemenskom materijalu - 5 pregleda;
- zakona o sredstvima za ishranu bilja - 4 pregleda i
- zakona o sredstvima za zaštitu bilja: - 6 pregleda.

U jednom slučaju utvrđene su nepravilnosti, a inspektor je preduzeo upravne mjere i radnje kojima se eliminiše rizik, u skladu sa principom srazmjernosti.

Tokom navedenih inspekcijskih kontrola fitosanitarni inspektori uzeli su ukupno 151 uzorak.

Osim uzorkovanja vršene su kontrole upotrebom kontrolnih listi kao i dodatne kontrole štetnih organizama bilja primjenom brzih testova izvršena su testiranja uzoraka bilja na prisustvo gljive *Phytophthora spp* (2), na prisustvo bakterije *Erwinia amylovora* (2), na prisustvo bakterije *Ralstonia solanacearum* (3), svi testovi su dali negativan rezultat.

Dodatno, u sklopu pojačanih kontrola upotrebe pesticida uzeto je i laboratorijski ispitano na rezidue pesticida 178 uzoraka voća i povrća kod 118 proizvođača, uzorkovano je 26 biljnih vrsta, na teritoriji 28 sela u opštinama Tuzi, Golubovci i Danilovgrad, 13 uzoraka nije odgovaralo propisanim zahtjevima (7%). Za sve proizvode koji nijesu odgovorali parametrima bezbjednosti preduzete su propisane mjere i zabranjeno je branje istih.

U izvještajnom periodu u primorskim opštinama nastavljeno je sprovođenje fitosanitarnih mjera po posebnom akcionom planu za crvenog palminog surlaša, kontrolisani su izvještaji o izvršenim hemijskim tretiranjima palmi, a nastavljeno je i sa fitosanitarnom mjerom uništavanja zaraženih palmi.

Apelujemo na sve držaoce bilja čije palme pokazuju simptome napada da bez odlaganja sprovedu mjeru uništavanja palmi!

Kontrola uvoza

Fitosanitarni inspektori su u maju vršili kontrolu uvoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostala hrana biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem, sušenjem i sl.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, kao i bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom sa aspekta zdravstvene zaštite.

Fitosanitarna inspekcija je u aprilu izvršila pregled ukupno 1483 pošiljke (uvoz/izvoz) i to:

- 966 pošiljki pri uvozu;
- 53 pošiljke u provozu;
- 89 pošiljki za reexport;
- 341 pošiljku za izvoz; i
- 23 ovjere carinskih deklaracija.

Izdato je 11 rješenja o zabrani uvoza i to: 8 rješenja o vraćanju pošiljki i 3 rješenja o uništenju pošiljki.

Ukupno je uzeto 335 uzoraka pri uvozu od čega je za 7 uzoraka laboratorijski utvrđeno da ne odgovaraju propisanim zahtjevima.

U maju, laboratorijski je ispitano 34,7 % pošiljki iz uvoza.

Osim uzorkovanja prilikom uvoza vršene su i dodatne kontrole sadnog materijala primjenom brzih testova na: *Erwinia amilovora* (3), *Phytophthora sp.* (4), *Ralstonia solanacearum* (7), svi su bili negativni.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima sprječeno je stavljanje na tržište 76.842 kg proizvoda iz uvoza i to:

- **vraćanje pošiljki:** 2 pošiljke paradajza u količini od 15.271,00 kg, 2 pošiljke jagode u količini od 2.887,00 kg, 3 pošiljke paprike u količini 12.004,00 kg, 1 pošiljka pšeničnog brašna u količini od 24.000,00 kg;
- **uništenje pošiljki:** 1 pošiljka sadnog materijala ukrasnog bilja u količini od 24 kom, 1 pošiljka drvenog materijala za pakovanje u količini od 21 kom i 1 pošiljka banana u količini od 22.680,00kg.

Nebezbjedne uništene/vraćene pošiljke

Br	Datum	Proizvod	Količina (kg)	Neusaglašenost	Razlog	MDK utvrđena	MDK propisana
1.	05.05.2020.	banane	22.680,00	kvalitet	kvalitet	/	/
2.	08.05.2020.	paradajz	8.961,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.26	0.10
3.	12.05.2020.	paradajz	6.310,00	rezidue pesticida	methomyl	0.09	0.01
4.	14.05.2020.	jagoda	1.054,00	rezidue pesticida	propiconazole	0.18	0.01
5.	16.04.2020.	drveni materijal za pakovanje	21 kom	ne obilježen	ne obilježen	/	/
6.	16.05.2020.	jagoda	1.833,00	rezidue pesticida	formetanate	0.80	0.40
7.	27.05.2020.	paprika	3.481,00	rezidue pesticida	tau-fluvalinate	0.04	0.01
8.	27.05.2020.	pšenično brašno	24.000,00	rezidue pesticida	deoksinivalenol	1144	750
9.	28.05.2020.	paprika	1.182,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.31	0.01
10.	28.05.2020.	paprika	7.341,00	rezidue pesticida	formetanate	0.12	0.01
11.	28.04.2020.	sadni materijal	24 kom	zabrana uvoza	zabrana uvoza	/	/

Kontrola izvoza

Fitosanitarna inspekcija je pri izvozu izvršila pregled 430 pošiljki i izdala: 341 fitosertifikat za izvoz: brašna, ljekovitog bilja: žalfija; rezane drvene građe i hrane za životinje i 89 fitosertifikata za reexport.